

Fokus Yrkesutbildning VO

Slutrapport

Carin Bergström
Projektledare
2020-06-04

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Inledning.....	3
Projektorganisation.....	3
Bakgrund	4
Tillvägagångssätt/metod	4
Resultat	5
Faktiska resultat – Delprojekt Attraktion	5
Faktiska resultat – Delprojekt Språk.....	6
Faktiska resultat – Delprojekt <i>Handledning</i>	7
Faktiska resultat – Övergripande områden.....	8
Resultat av metodutvecklingsarbetet under projektets förlängning	9
Kommunikation, spridning och påverkansarbete	10
Kommunikation, spridning och påverkansarbete inom VO-College	10
Utbyte och samarbete med andra nationella aktörer	12
Utbyte och samarbete med andra nationella projekt.....	13
Uppföljning och utvärdering.....	14
Från resultat till effekter – hur kan projektets resultat användas framöver?	15
Kommentarer och tips.....	17

Inledning

Det nationella ESF-finansierade projektet *Fokus Yrkesutbildning VO* har genomförts under perioden september 2017 – april 2020 inom ramen för ESF-rådets utlysning *Effektiva strukturer för en bättre yrkesutbildning*. Styrelsen för Föreningen Vård- och omsorgscollege har varit projektägare.

Projektets fokus har varit metodutveckling och strategisk påverkan. Det har bestått av olika delar, som tillsammans bildat en helhet. Tre delprojekt har genomförts med olika teman – *Attraktion till yrket*, *Språk och kommunikationskompetens* samt *Handledning och det arbetsplatsförlagda lärandet*. Två övergripande områden i projektet har handlat om metoder att stärka arbetsplatslärandet och att tillhandahålla verktyg för ökad jämställdhet och bättre könsbalans inom vård- och omsorgsbranschen. Projektansökan som ligger till grund för Fokus Yrkesutbildning VO kan läsas i sin helhet här: <https://www.vo-college.se/dokumentbank/12851?section=documentbank&g=12851>

Projektets konkreta resultat består av metodstödande material som finns samlade i en "verktygslåda" på VO-College hemsida (www.vo-college.se). Flera av metodstöden och verktygen vänder sig direkt till och kan användas praktiskt i respektive vård- och omsorgsverksamhet, medan andra är tänkta som inspirationsmaterial för olika målgrupper inom VO-College samverkansstruktur.

Projektorganisation

"Fokus Yrkesutbildning VO" har bedrivits som en gemensam satsning. Hela VO-Collegestrukturen med 22 regionala college har på olika sätt involverats i arbetet med projektet, främst genom dialog med regionala samordnare/processledare och andra nyckelfunktioner. Några regionala college har medverkat som piloter i delprojekten och många har genomfört regionala dialoger kring frågor kopplade till projektets arbete. Projektet – liksom VO-College i stort – bygger på samverkan och det har varit viktigt med stor delaktighet under projektarbetet för att få med så många olika synpunkter som möjligt. Att involvera berörda i metodutvecklingen har varit en medveten strategi för att underlätta det arbete som tar vid när projektet avslutas – att det framtagna metodmaterialet och verktygen är kända och kommer till användning. När projektet avslutats, fortsätter arbetet med att gå från projektresultat till effekter inom samverkansstrukturen i VO-College.

VO-College styrelse har varit styrgrupp i projektet och det nationella rådet har fungerat som referensgrupp. Projektgruppen har bestått av:

- Carin Bergström, huvudprojektledare
- Catarina Lindahl-Petäjä, delprojektledare *Attraktion till yrket*
- Olga Orrit, delprojektledare *Språk och kommunikationskompetens*
- Gunilla Kajrup-Aspeborg, delprojektledare *Handledning och det arbetsplatsförlagda lärandet*.
- Hanna Knutsson, delprojektledare *Genus, jämställdhet och den könssegregerade arbetsmarknaden*

Bakgrund

Det övergripande syftet med Fokus Yrkesutbildning VO har varit att möta de utmaningar som välfärdssektorn står inför när det gäller kompetensförsörjning. Utmaningarna är flera, men de främsta orsakerna är stora pensionsavgångar, en åldrande befolkning och intresset för utbildningar inom vård och omsorg behöver öka för att klara kompetensförsörjningen framöver.

Arbetsplatsförlagt lärande är en viktig del i yrkesutbildningen som Gymnasieförordningen definierar som "lärande på ett program som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan" (1 kap. 3 § Gymnasieförordningen 2010:2 039.) Det arbetsplatsförlagda lärandet kan ses som kärnan i yrkesutbildningen, där utbildning och arbetsliv möts och samverkar.

För att skapa ett hållbart arbetsliv med utvecklingsmöjligheter behöver flera faktorer samverka. En faktor kan vara arbetsplatslärande, som kan ses som något annat än det arbetsplatsförlagda lärandet. En gemensam förståelse av begreppet behövs som grund för handledare och språkombud, som är viktiga stödfunktioner i både arbetsplatsförlagt lärande och arbetsplatslärande.

En annan utmaning i vård och omsorg handlar om språk och kommunikation. Det finns behov av att utveckla medarbetarnas språk- och kommunikationskompetens inom vård och omsorg. Kraven på såväl skriftlig dokumentation som förmåga att kommunicera muntligt gör det extra svårt för den som inte har svenska som modersmål eller som har dyslexi. Individuella brister i språkförmåga kan medföra att medarbetare inte klarar att arbeta självständigt. Det saknas oftast stödstrukturer för språkutveckling på arbetsplatserna. Behovet av handledare på arbetsplatser inom vård och omsorg ökar när allt fler personer behöver rekryteras för att trygga kompetensförsörjningen inom sektorn. Handledaruppdraget innefattar både handledning av elever under arbetsplatsförlagt lärande (apl) och lärande i arbete (LIA) samt introduktion av nyanställda på arbetsplatsen. Handledare har också en viktig uppgift när det gäller att intressera fler för yrket och att väcka potentiella medarbetares nyfikenhet och intresse för arbete och utbildning inom vård och omsorg.

Tillvägagångssätt/metod

Fokus Yrkesutbildning VO inleddes med en analys- och planeringsfas på fyra månader. Under den tiden planerades insatser för genomförandefasen i dialog med regionala VO-College. Under projektets genomförande har delprojekten arbetat med olika metoder och tillvägagångssätt, men gemensamt för hela projektet har varit att involvera regionala VO-College på olika sätt i projektarbetet. Detta har skett främst genom dialog med regionala samordnare/processledare och andra nyckelfunktioner. Några regionala college har medverkat som piloter i delprojekten och många har genomfört regionala dialoger kring frågor kopplade till projektets arbete. Andra metoder som använts är exempelvis enkäter, workshops och dialogmöten.

Det inkluderande arbetssätt har tillfört flera mervärden i metodutvecklingsarbetet. Dels har många bidragit med sina unika kunskaper och erfarenheter, dels har goda förutsättningar skapats för implementering av de metodstöd och verktyg som producerats inom ramen för projektet.

Projektet fick möjlighet till förlängning av projekttiden och projektets styrgrupp prioriterade då främst ett fortsatt metodutvecklingsarbete inom delprojektet *Språk*.

Resultat

Projektets konkreta resultat består av metodstödande material som finns samlade i en "verktygslåda" på VO-College hemsida (www.vo-college.se). Flera av metodstöden och verktygen vänder sig direkt till och kan användas praktiskt i respektive vård- och omsorgsverksamhet, medan andra är tänkta som inspirationsmaterial för olika målgrupper inom VO-College samverkansstruktur. Målsättningen är att projektets resultat ska komma till användning och bidra till utveckling inom VO-College. De ska ses som möjligheter och användas utifrån de utvecklingsområden som respektive VO-College identifierat.

På nationell nivå kommer delar av projektresultaten att tas med i kommande utvecklingsarbeten, bland annat i den pågående översynen av VO-College kriterier som ligger till grund för certifiering.

Nedan presenteras kortfattat de konkreta resultat som uppnåtts av metodutvecklingen i delprojekten och de övergripande områdena under projektiden.

Faktiska resultat – Delprojekt Attraktion

Normmedveten idébank

Inom ramen för delprojektet har en normkritisk idébank skapats på VO-College hemsida. Där finns exempel på aktiviteter som kan genomföras i syfte att öka intresset för utbildning och arbete inom vård och omsorg. Idébanken är en samlingsplats för aktiviteter, metoder och information för branschen. Där presenteras intressanta metoder från olika regionala VO-College i landet. Till varje metod finns syfte och beskrivande instruktioner och bilder. Allt material är fritt att använda som det är eller att inspireras av för egna aktiviteter. Tanken är att idébanken ska vara levande – fyllas på och utvecklas kontinuerligt. Därför finns en mall att fylla i och skicka in till kansliet för Vård- och omsorgscollege.

Yrkesambassadörsutbildning

Yrkesambassadörer har en viktig funktion att fylla. De kan beskriva yrket och attrahera fler till utbildning och arbete i vård och omsorg. En nationell Yrkesambassadörsutbildning i fyra moduler har utvecklats och testats i pilotverksamhet inom ramen för delprojektet. Modulerna kan användas var för sig eller som en helhet:

- Modul 1: Introduktion för Yrkesambassadör
- Modul 2: Yrkesambassadör på Mässor och öppna hus
- Modul 3: Yrkesambassadör på Upplevelseverkstäder
- Modul 4: Yrkesambassadör för elev på prao

I samtliga moduler ingår ett avsnitt om normmedvetenhet och en övning i presentationsteknik, en så kallad hisspitch. Avsnittet om normmedvetenhet är valt för att öka medvetenheten om att både killar och tjejer, män och kvinnor, personer med olika ålder och etnicitet kan vara potentiella arbetskamrater i verksamheter inom vård och omsorg. Till varje modul finns en powerpointpresentation, en handledning, uppgifter, förslag till utvärdering samt en mall för inbjudan.

Normmedvetet planeringsmaterial för prao

Under 2018 blev prao åter obligatoriskt för elever på högstadiet. Det ger en god möjlighet att kunna visa på vård- och omsorgsbranschens möjligheter och vad det innebär att jobba inom olika verksamheter.

I delprojektet har ett normkritiskt inspirations- och planeringsmaterial för prao tagits fram för att kunna användas som handledning i vård- och omsorgsverksamheter och skolor. Materialet ger stöd i planeringen i allt från att förbereda eleven inför prao, till avslutningen av en praovecka. I slutet av materialet finns också en mall för schemaläggning av aktiviteter under praoperioden. Planeringsmaterialet kan med fördel användas i och tillsammans med yrkesambassadors- utbildningens modul 4 (se ovan).

Normmedveten översiktlig genomgång av kurslitteratur

Att kunna rekrytera ur hela befolkningen för en jämställd vård- och omsorgsbransch är angeläget och att i alla sammanhang tydligt kommunicera att det är "en bransch för alla". De bilder som används behöver visa mångfald vad gäller genus, ålder, etnicitet och även branschens "bredd" med olika verksamhetsområden.

Inom ramen för delprojektet har en översiktlig genomgång gjorts av kurslitteratur som används på två kurser inom VO-programmet. Det som framkom i genomgången var att det är mycket stereotyper som illustreras i litteraturen, inte bara utifrån kön och genus utan även utifrån att vård och omsorg i mångt och mycket blir detsamma som hälso- och sjukvård. I materialet finns tips på länkar och handböcker som kan användas som inspiration för fortsatt arbete. Resultatet av genomgången har presenterats för representanter från ett antal läromedelsförlag, vilket ledde till konstruktiva diskussioner.

Nätverksmodell för män

En modell för hur nätverk kan skapas för killar och män har tagits fram. Nätverket kan bestå av både yrkesverksamma och studerande på VO-programmet. I modellen finns tips på hur nätverket kan startas, konkreta instruktioner för genomförande av nätverksträffar och förslag på innehåll.

Faktiska resultat – Delprojekt Språk

Workshoppar och chefsutbildningar

Delprojektet har samarbetat med regionala VO-College och testat ett format för workshoppar och utbildning för chefer. Detta, i kombination med stöd till arbetsgrupper, bidrog till att strategiska beslut kring språkfrågor kunde fattas i respektive college.

I VO-College Örebro blev resultatet att en plan kring hur man ska fortsätta arbeta med dessa frågor togs fram med kartläggning av behov, "årshjul" med aktiviteter, rollfördelning mellan aktörerna mm. En språkombudsutbildare anställdes på heltid av Komvux och flera utbildningar till språkombud planerades. I VO-College Stockholm blev ett konkret resultatet en satsning på att utbilda språkombudsutbildare. Målsättningen för VO-College Stockholm är att skapa stödstrukturer för att kunna tillgodose behovet av utbildade språkombud och språkombudsutbildare. Tillförlitlig statistik över antal utbildade ska tas fram och arenor kunskaps- och erfarenhetsutbyte för verksamma språkombud ska skapas.

Vård- och SFI/SVA lärare

En modell för nätverksträff för vård-och SFI/SVA lärare har tagits fram. Ett konkret verktyg som kan synliggöra språkanvändning på arbetsplatser har också tagits fram. På sikt kan verktyget användas av både handledare och språkbud för att kunna ge återkoppling till vård-och SFI/SVA lärare som skickar sina elever på APL. I arbetet har delprojektet samarbetat med VO-College Uppsala län och ESF-projektet [KIVO-C](#).

Lärdomar från nätverksträffar med språkbudsutbildare

Vård- och omsorgscollege utbildar språkbudsutbildare, som i sin tur utbildar språkbud i regionala och lokala VO-College. Inom ramen för projektet har nätverksträffar för erfarenhetsutbyte och lärande erbjudits. Nätverksträffarna har lett till att språkbudsutbildarna både fått ny kunskap och uppdatering om nyheter som är till nytta i deras roll som utbildare. Träffarna har också gett möjlighet att lära av och med varandra kring erfarenheter och utmaningar.

Faktiska resultat – Delprojekt *Handledning*

Uppdaterad handledarutbildning steg 1–2 avseende horisontella principer samt språk.

Handledarutbildningen steg 1–2 är uppdaterad avseende horisontella principer. En film kallad "Inkludering" (framtagen av YA-delegationen med nyttjanderätt för VO-College) som tillsammans med processfrågor utgör den nya modulen. Dessa delar kommer framledes att vara en del av Handledarutbildning steg 1. Ett samarbete med den nu nedlagda YA- delegationen resulterade i att VO-College fick del av deras framtagna film om att handleda inkluderande. I Fokus Yrkesutbildning VO, har processfrågor tagits fram för att använda i samband med filmen. Detta kan användas både i handledarutbildningen (som var dess syfte) och med fördel i arbetet på exempelvis arbetsplatsträffar med hela arbetsgrupper, som en del i arbetsplatslärandet.

Handledarutbildningen steg 1–2 är uppdaterad avseende språk. Ett material kallat "Språkmodul" innehåller förslag på filmer och diskussionsfrågor kopplat till olika dilemman och scenarier. Dessa delar kommer framledes att vara en del av handledarutbildning steg 2.

Handledarutbildning steg 1–2 är dessutom allmänt uppdaterad utifrån dels de synpunkter som framkommit från regionala college under projekttiden.

Struktur för utbildarutbildning av Handledare steg 3

Inom ramen för delprojektet har ett förslag till utbildarutbildning för Handledare steg 3 tagits fram. Utbildningen omfattar fem utbildningsdagar, där deltagarna genomgår handledarutbildning steg 3 i sin helhet med inriktning och fokus på utbildarrollen samt följer utbildarhandledningen steg 3 med dess innehåll och struktur.

Efter projekttiden har en pilotutbildning genomförts i Skåne, där behov funnits. Under projekttiden har konstaterats att det som främst efterfrågas i VO-College samverkansstruktur är forum för erfarenhetsutbyte och lärande mellan de regionala VO-College som genomfört steg 3-utbildning, men även för de som står i begrepp att starta.

Koncept för organisering av handledning som en del i arbetsplatslärandet

Mallen "Modeller för handledning" har skapats och är tänkt att fungera som erfarenhetsutbyte, arbetsplatslärande och vidare utvecklingsarbete för och/eller mellan olika vård- och omsorgsverksamheter. Mallen är publicerad på VO-College nationella hemsida.

Metoder för handledning, behov av fortsatt utveckling av peer learning för undersköterskor.

Inom ramen för delprojektet genomfördes ett dialogcafé, med medverkan av forskare och personer med tidigare erfarenhet av att arbeta med den pedagogiska metoden peer learning, främst för legitimerad personal. Som ett resultat av dialogcaféet har en region inom VO-College testat konceptet även för undersköterskor.

Peer learning är ett område där det finns behov av fortsatt utvecklingsarbete. Under det avslutande arbetet i projektet publicerades reportage om metoden ur ett forskarperspektiv och ur ett praktikerperspektiv på VO-College hemsida i syfte att sprida kunskap och lärande exempel.

Handledaren en central funktion

Arbetet i projektet har synliggjort både utmaningar och framgångsfaktorer i VO-College nationella handledarutbildning, som är en av två nationella riktlinjer som alla certifierade VO-College ska följa. I riktlinjerna ingår steg 1 och 2 som obligatoriska, medan steg 3 är en möjlighet. Projektet har bidragit till att vissa uppdateringar och förtydliganden har gjorts i handledarutbildningen, något som bör underlätta arbetet framöver.

Handledarorganisationen som strategisk kompetensförsörjningsfråga är viktig ur flera aspekter. Det handlar om handledarens roll och uppdrag som är viktigt, eftersom det arbetsplatsförlagda lärandet och/eller lärandet i arbete är en brygga mellan skola och arbetsliv. Det handlar även om yrkesutveckling för medarbetare som utbildas och verkar som handledare.

Faktiska resultat – Övergripande områden

Arbetsplatslärande i VO-College – ett studiematerial att använda i arbetsgrupper

Det metodstöd som utarbetats handlar om arbetsplatslärande i VO-College och är tänkt att användas som ett studiematerial för arbetsgrupper som vill utveckla en lärande kultur och en lärande struktur på sina arbetsplatser. I materialet lyfts de komponenter fram som behöver finnas på arbetsplatser där alla lär. Att få möjligheter att lära tillsammans på arbetsplatsen bidrar sannolikt till yrkesutveckling för medarbetare samtidigt som verksamheten utvecklas. Arbetsplatslärande handlar om att alla på en arbetsplats lär, både medarbetare och elever i apl eller LIA.

I utbildningen till språkbudsutbildare, har studiematerialet om arbetsplatslärande lagts in och därmed finns det med som ett verktyg i utbildningen. Arbetsplatslärande är en utgångspunkt i arbetet med språkbud.

”Gör jämt i Vård- och omsorgscollege” – En verktygslåda för att arbeta med genus, jämställdhet och den könssegregerade arbetsmarknaden

Att arbeta med jämställdhet och inkludering är viktiga aspekter för att rekrytera och kunna behålla fler medarbetare. Arbetet inom projektet har resulterat i ett material som ska ge ökad kunskap och konkreta exempel på hur arbetet kan gå till såväl i utbildningen som på arbetsplatsen. I materialet finns fördjupad information om jämställdhet, normer och ickediskriminering. Det finns också konkreta verktyg och metoder för den som vill sätta igång med eller utveckla förändringsarbetet här och nu.

Resultat av metodutvecklingsarbetet under projektets förlängning

Projektet fick möjlighet till förlängning av projekttiden och projektets styrgrupp prioriterade då främst ett fortsatt metodutvecklingsarbete inom delprojektet *Språk*. Detta har inneburit att de metodstöd och verktyg som tagits fram inom delprojektet har kunnat spridas och tillämpas i flera regionala VO-College.

Olika insatser gjordes i flera VO-College. Förutom möten och löpande dialog, bedrevs stödinsatser i form av workshoppar för chefer och rektorer, föreläsningar för handledare och språkombud, workshoppar för vård- och omsorgslärare samt medverkan i en fortbildning för språkombud. Insatserna ledde till flera positiva resultat. På vissa ställen har man bestämt sig för att utbilda språkombudsutbildare och satsa på utbildning av personal till språkombud och i vissa kommuner har beslut fattats om att satsa på kontinuerlig utbildning till språkombud. Det finns även exempel på verksamheter som har fått regionala medel beviljade för att finansiera utbildningar.

Även utbildade språkombud har genom insatserna fått fördjupad kunskap kring språkutvecklande arbetsätt. Vård- och omsorgslärare har fått genomgång av den i projektet framtagna språkmodulen i handledarutbildningen, vilket lett till att deltagarna fått ökad kunskap om och förståelse för de elever som inte har svenska som modersmål samt nya tankar och idéer kring hur de kan utveckla både undervisning och handledarutbildning.

Det arbete som genomförts i projektet har lett till att allt fler arbetsgivare, rektorer och vård- och omsorgslärare ser att språkutveckling inte är begränsad enbart till skolans värld. Inom VO-College finns en ökad insikt om de vinster som kan göras med ett helhetsgrepp på språkfrågan. Grunden till det språkutvecklande arbetet ligger i att det finns strukturer för lärande på arbetsplatserna. Det behöver finnas handledare och språkombud i verksamheterna som kan stödja elevers och medarbetares språkutveckling i det löpande arbetet. Det handlar också om att mer medvetet fokusera på elevernas språkutveckling i vård- och omsorgsutbildningarna.

Ett fortsatt stöd för arbetsgivare kring frågor om språkutveckling är nödvändigt, eftersom frågan fortfarande är ny för många. Kopplingen mellan språkutveckling och kvalitet, språkutveckling och arbetsmiljö, språkutveckling och attraktion till yrket behöver synliggöras. För att fortsätta driva den här frågan har ett nätverk för språkutvecklande arbetsplatser initierats av VO-College. Nätverket består av representanter från medlemsorganisationer i VO-College samt Åsö Vux i Stockholm.

Även delar av det övergripande arbetet i projektet och vissa delar i delprojektet *Handledning* har funnits med under projektets förlängning. Arbetet har huvudsakligen handlat om att färdigställa metodstöd, uppdatera befintlig nationell handledarutbildning med material som tagits fram under projektet, som till exempel modulen om att handleda språkutvecklande.

Kommunikation, spridning och påverkansarbete

Projektet – liksom VO-College i stort – bygger på samverkan och kommunikation. Det har varit en medveten strategi att redan från start involvera olika delar av VO-College i arbetet, både för att få delaktighet i det metodutvecklande arbetet, men även för att kommunicera projektets arbete och dess resultat och på så sätt underlätta spridning och implementering. Några regionala college har medverkat som piloter i delprojekten och många har genomfört regionala dialoger kring frågor kopplade till projektets arbete. En medveten strategi har också varit att utbyta erfarenheter och samverka med andra nationella aktörer och/eller pågående projekt.

Kommunikation, spridning och påverkansarbete inom VO-College

Som beskrivits under tidigare rubrik, har hela VO-Collegestrukturen på olika sätt involverats i arbetet med projektet. VO-College är en "flernivåorganisation" med nationell, regional och lokal nivå, vilket är en styrka i de flesta sammanhang. Det finns dock utmaningar – till exempel den interna kommunikationen. Det är bland annat därför som de regionala samordnarna har en nyckelfunktion. De är viktiga vidarekommunikatörer både uppåt och nedåt i samverkansstrukturen.

Projektets arbete och dess resultat finns publicerade på VO-College hemsida och går att återfinna på olika ställen, där de ingår i ett naturligt sammanhang. Allt som producerats i projektet finns också samlat i en särskild verktygslåda med kortfattade presentationer och användningstips. Som stöd i kommunikationsarbetet har projektet samarbetat med K6 konsulter, vilket varit ett mycket konstruktivt och värdefullt samarbete som bidragit till att projektets resultat paketerats på ett enhetligt sätt.

De framtagna metodstöden kommer att kunna aktualiseras i olika sammanhang även framöver, då de är kopplade till frågor som hela tiden är aktuella i VO-College sammanhang. Exempelvis kommer de nya modulerna i handledarutbildningen att kunna användas för fortbildning av handledare som redan genomgått handledarutbildning och har uppdrag som handledare. Regionala VO-College erbjuder också träffar för handledare som finns i de lokala VO-Collegerna.

Nedan följer konkreta exempel på hur kommunikation, spridning och påverkansarbete bedrivits inom VO-College.

Nätverksträffar för regionala samordnare

Nätverksträffar med regionala samordnare genomförs nationellt två gånger per termin. Vid ett tillfälle per år bjuds både regionala ordförande (som representerar arbetsgivare) och regionala samordnare in till gemensam nätverksträff. Vid samtliga dessa nätverksträffar sedan projektet startade 2017, har ungefär halva tiden ägnats åt olika frågor kopplat till projektet. En nätverksträff i slutet av den ursprungliga projekttiden ägnades helt åt projektet utifrån temat "Från resultat till effekter". Detta har varit en medveten strategi att redan från start involvera regionala samordnare både för att få inspel och kunskap från deras regionala och lokala VO-College men även att genom medveten kommunikation öka deras kunskaper om projektets arbete och resultat i syfte att ge dem förutsättningar att kommunicera projektets arbete under gång och att redan tidigt påbörja arbetet med implementering.

VO-College Nationella råd

Nationella rådet består av arbetsmarknadens parter, samma parter som utgör föreningen VO-College styrelse. Nationella rådet fungerar som ett "bollplank" till kansliet och har en förberedande funktion inför styrelsemöten. I projektet har Nationella rådet fungerat som referensgrupp och därmed haft en viktig funktion både när det gäller konkreta frågor kopplade till projektet, men även när det gäller vidarekommunikation och förankring inom respektive organisation. *Fokus Yrkesutbildning VO* har varit en stående punkt på samtliga möten med Nationella rådet under hela projekttiden.

Konferenser och seminarier – egna och andras

Projektet genomförde en spridningskonferens i samband med VO-College jubileumskonferens (VO-College 10 år) som genomfördes under två dagar i december 2018. Under konferensen avsattes dag två till att sprida resultat från projektet. Detta skedde genom att alla delprojektledare höll ett seminarium, där de informerade om pågående arbete och förväntade resultat i sina respektive delprojekt.

Projektledaren för delprojektet *Språk* fick inbjudan att delta i en konferens som anordnades för äldrenämnden i Stockholm. Stockholms stad har idag politiskt stöd i frågor avseende språkutveckling på arbetsplatser generellt och språkombudet specifikt.

Projektledaren för delprojekt *Språk* medverkade i en nätverksträff för SFI/Vårdlärare, språkombud och språkombudsutbildare som anordnades inom ESF-projektet *KIVO C* i Uppsala län.

Projektledaren för delprojekt *Handledning* medverkade vid en inspirationsdag som anordnades av VO-College Jämtland i oktober 2018. Medverkan har också skett digitalt i VO-College Sjuhärad och i planeringsdagar som hölls för regional styrgrupp och lokala styrgrupper i VO-College Örebro län i maj 2019.

VO-College Sörmland arrangerade en temadag i oktober 2018, där delprojektledarna för *Attraktion* och *Språk* medverkade. Vid temadagen deltog olika yrkeskategorier såsom exempelvis undersköterskor, representant från Kommunal, chefer från äldreomsorg och hälso- och sjukvård, vård- och omsorgslärare samt politiker. Syftet var att sprida information om de pågående delprojekten och fånga upp synpunkter och frågor.

Regionala dialoger

Under projekttiden har regionala dialoger kunnat organiseras och genomförts i 15 av 22 regionala VO-College. Syftet med dialogerna har varit att skapa en bred delaktighet i *Fokus Yrkesutbildning VO*. Målgrupp för dialogerna har var regionala styrgrupper och eventuella utvecklingsgrupper eller liknande.

Regionala dialoger har initierats utifrån frågeställningar kopplade till de tre delprojekten och genomförts på olika sätt. De frågor/områden som diskuterats i regionala dialoger inom ramen för projektet har utgått från följande rubriker, samtliga kopplade till delprojekten:

- Attraktion kopplat till prao
- Språkutveckling kopplat till funktionen Språkombud
- Handledning och handledarutbildning

Frågorna i de regionala dialogerna har gett kunskap om hur arbetet bedrivs idag, vilka framgångsfaktorer som finns samt utvecklingsområden och behov av metodstöd och verktyg.

Ambitionen har varit att göra regionala VO-College till medskapare i projektet. Genom att påverka metodutvecklingsarbetet har alla bidragit till att de olika metodstöd och material som tagits fram svarar mot behoven på regional och lokal nivå. Tanken har också varit att de regionala dialogerna skulle bidra till att utveckla det fortsatta regionala arbetet kring dessa frågor.

Pilotverksamhet

Pilotverksamhet inom olika områden har genomförts inom ramen för delprojektens metodutvecklingsarbete. Yrkesambassadörsutbildningens moduler 1, 2 och 3 har testats i Borås, Västervik, Gävleborg, Kronoberg och Västernorrland och därmed också fått spridning. Kännedom om utbildningen ökar genom att de som genomfört piloten kommunicerar till andra att utbildningen finns och på så sätt stimuleras även efterfrågan.

I delprojektet *Språk* testades format för workshopar och utbildningar i regionala VO-College. Pilotverksamheten i VO-College Örebro bidrog till att strategiska beslut kring språkfrågor kunde fattas och det nu finns en plan för hur det fortsatta utvecklingsarbetet kring språkbud ska drivas.

Utbyte och samarbete med andra nationella aktörer

Projektet har även kommunicerats med nationella aktörer utanför VO-College samverkansstruktur. Detta har till stor del skett löpande och utifrån de olika delprojektens arbete och dess koppling till de olika aktörerna.

Worldskills Sweden (WSS)

VO-College har sedan tidigare en samverkan med WSS, som arbetar med yrkestävlingar och den har förstärkts under projekttiden, då WSS har drivit ESF-projektet *Yrkesutbildning ett smart val*. Samverkan och därmed möjlighet att kommunicera projektet har skett både genom träffar för erfarenhetsutbyte och lärande, men framförallt genom konkret samarbete med delprojektet *Attraktion*, då en av de första VR-filmerna som WSS-projektet tog fram var inom vård och omsorg. Filmen blev klar till Yrkes-SM 2018 och har varit till stor nytta i *Fokus Yrkesutbildning VO*. Den kommer också att kunna användas fortsättningsvis, till exempel av studie- och yrkesvägledare.

Skolverket

Skolverket har drivit ett nordiskt projekt som handlat om jämställdhet inom arbetsplatsförlagt lärande (apl) i de nordiska länderna. Då *Fokus Yrkesutbildning VO* har jobbat med frågor som rör jämställdhet och apl genom delprojektet *Handledning*, har erfarenhetsutbyte genomförts med Skolverket i dessa frågor. Ett led i utbytet var också medverkan vid en nordisk konferens som Skolverkets projekt arrangerade i januari 2018, där metodutvecklingsarbetet och VO-College arbete med dessa frågor presenterades.

Teknikcollege

Vård- och omsorgscollege och Teknikcollege samverkar i olika frågor även utanför projektet *Fokus Yrkesutbildning VO*. Teknikcollege driver ett metodutvecklingsprojekt i samma utlysning och under projekttiden har erfarenhetsutbyten mellan de båda projekten skett regelbundet – både för projektgrupperna som helhet och mellan projektledarna. Exempel på områden för erfarenhetsutbyte och lärande har varit Yrkesambassadörsutbildning och Handledarutbildning.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk (Stockholms universitet)

I delprojektet *Språk* har kontakter tagits med Nationellt centrum för svenska som andraspråk (NC) med information om det pågående utvecklingsarbetet kring funktionen språkombud. Under projekttiden togs kontakt med särskild utredare Karin Sandwall (föreståndare vid NC) i den statliga utredningen *Stärkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för elever med svenska som andraspråk* (KLIVA). I utredningen har intresse visats av funktionen språkombud och en sekreterare har träffat representanter för VO-College medlemsorganisationer för att informera om utredningen och samtala om arbetsgivarens roll i språkutvecklingen på arbetsplatsen. Intresse fanns av att föra dialog med olika arbetsplatser, men på grund av situationen med Covid-19 togs inga vidare steg i den riktningen under projekttiden. Det finns dock en fortsatt dialog mellan VO-College och NC kring språkutvecklande arbetsplatser och möjliga gemensamma aktiviteter framöver.

YA-delegationen

Delprojektledaren för delprojektet *Handledning* har haft dialog och erfarenhetsutbyte med den nu nedlagda YA-delegationen. Samverkan ledde till att den film om inkludering, som tagits fram av YA-delegationen nu får användas i Vård- och omsorgscollege handledarutbildning. I delprojektet har det tagits fram processfrågor till filmen och detta kan användas som en del i VO-College handledarutbildning. Filmen och processfrågorna kan med fördel även användas som inslag i arbetsplatslärande i arbetsgrupper.

Utbyte och samarbete med andra nationella projekt

Projektet har även kommunicerats/haft samverkan med andra nationella projekt.

Vägar till jobb

Projektet *Vägar till jobb* beviljades främjandemedel från Arbetsförmedlingen under 2018 för att påskynda nyanländas etablering på arbetsmarknaden, och var ett samarbete mellan SKL (numera SKR), Akademikeralliansen, Akademikerförbundet SSR, Fysioterapeuterna, Svenska kommunalarbetsareförbundet, Sveriges läkarförbund, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund, Vision och Vårdförbundet. Projektet syftade bland annat till att stötta språkutveckling på arbetsplatser, och till att i samarbete med Vård- och omsorgscollege vidareutveckla och sprida konceptet språkombud till hälso- och sjukvårdssektorn. Detta samarbete har lett till ömsesidiga mervärden, bättre spridning samt ökat intresse och engagemang för språkfrågan.

Lärandeforum UUA

Erfarenhetsutbyte har även funnits med det ESF-finansierade projektet *Lärandeforum UUA*, som skapar en plattform för kunskapshöjning om/utveckling av universellt utformade arbetsplatser. Utbytet har varit begränsat av tidsmässiga skäl, men här finns en potential för utvecklad samverkan efter att *Fokus Yrkesutbildning VO* avslutats, då förutsättningar för arbetsplatslärande, jämställd verksamhet och utformning av språkstödjande och handledande funktioner har stor relevans i en universell utformning av arbetsplatser.

Uppföljning och utvärdering

Redan tidigt under projektet tog dåvarande samordnare vid ESF-rådet upp frågan om nyttan med att ha extern utvärderare i projektet, vars resultat består av metodstöd som kommer kunna användas efter att projektet är avslutat. I dialog med ESF-rådet bestämdes att i stället för extern utvärderare använda externt metodstöd i arbetet, för att på det sättet få både bollplank och kritiska frågor av extern part, något som fungerat väldigt bra. Förutom externt metodstöd, har projektet dels arbetat med egen uppföljning av planerade och genomförda aktiviteter i projektorganisationen, dels involverat regionala VO-College på olika sätt. En del college har varit piloter och medverkat i att testa olika metodstöd under framtagandet i syfte att skapa delaktighet och få in förbättringsförslag som kan tas med i arbetet. På samma sätt har nätverksträffar med regional samordnare under projekttiden alltid ägnat ca halva tiden, någon gång mer, åt olika frågor kopplade till projektet. Detta i syfte att dels skapa delaktighet, dels få in synpunkter och förbättringsförslag.

Genom den beviljade förlängningen av projektet, fanns även möjlighet att genomföra en uppföljning som riktade sig till både lokala och regionala VO-College. Verksamhetsuppföljningen pågick mellan 2 december 2019 och 31 januari 2020. Det är kännedom om de framtagna metodstöden och verktygen, samt nytta av dessa som har följts upp. Uppföljningen bestod av en enkät som representanter i regionala och lokala styrgrupp besvarade var för sig. . Det var kännedom om de framtagna metodstöden och verktygen, samt nytta av dessa som har följdes upp. Representanter i regionala och lokala styrgrupper besvarade var för sig en enkät. Svaren från samtliga VO-College sammanställdes och resultatet återkopplades.

Resultatet av uppföljningen visade att det finns kännedom om de olika metodstöden, förstås i olika stor utsträckning. Uppföljningen visar också att de olika verktygen används eller planeras att användas av många. Det finns dock ett fortsatt behov av att kommunicera både att metodstöden finns, men även nyttan av dessa. Resultatet av uppföljningen kan användas på både lokal, regional och nationell nivå. Det kan handla om få tips om lärande exempel som stöd i pågående utvecklingsarbete och/eller inspiration till samverkan inom nya utvecklingsområden.

Även om projektet inte haft någon extern utvärdering, har projektet ingått i den klusterutvärdering som Oxford research gör på uppdrag av svenska ESF-rådet. Projektledaren har deltagit i de workshops som arrangerats, något som givit tillfälle både till dialog och erfarenhetsutbyte med andra projekt, men även att delger egna erfarenheter och lärdomar. Projektledaren har även vid ett par tillfällen blivit intervjuad av representant från Oxford research om bland annat framgångsfaktorer och utmaningar kopplat till projektets arbete och resultat. Slutligen har Oxford research tagit del av olika former av dokumentation från projektet.

Från resultat till effekter – hur kan projektets resultat användas framöver?

Projektet har bestått av delprojekt, som tillsammans bildar en helhet och varje delprojekt har varit ett av flera angelägna utvecklingsområden i VO-College. Det har det hela tiden varit angeläget att kommunicera att projektets resultat i form av metodstöd är tänkta att användas av aktörerna i samverkansstrukturen utifrån deras behov. Tanken har aldrig varit att alla ska använda allt, utan att de metodstöd som kan dockas i ett pågående eller planerat utvecklingsarbete, kan användas. Vård- och omsorgscollege fortsätter att driva utvecklingsarbete inom de områden som ingått i projektet. Attraktion till utbildning och arbete i branschen är ett av de viktigaste områden som alla nivåer i VO-College arbetar med. Här kommer projektets resultat kunna användas på olika sätt både nu och framöver, exempelvis den framtagna Yrkesambassadörsutbildningen, inspirationsmaterialet om prao och VR-filmen. Språkutveckling på arbetsplatserna är ett annat område som har fått en positiv utveckling med hjälp av projektet och det är något som kommer fortsätta utvecklas. Nu när Fokus Yrkesutbildning avslutats, har VO-College sökt och fått främjandemedel från Arbetsförmedlingen för att vidareutveckla arbetet med språkutveckling på arbetsplatserna.Handledning är en av två nationella riktlinjer i VO-College och därmed något som alla som ingår i VO-College ska följa. Det gör de framtagna metodstöden kommer till nytta framöver och identifierade områden för fortsatt utveckling, som exempelvis peer learning för undersköterskor (motsvarande titlar) och utveckling av en modul i handledarutbildning med fokus på validering kommer fortsätta efter projektet.

Då projektledningen funnits vid VO-College nationella kansli och därmed haft en tät koppling till övrigt arbete, har projektet kunnat kopplas till verksamhetens löpande arbetet i stället för att sidoordnas. Detta har varit ett medvetet sätt att organisera arbetet, då möjligheterna att gå från projektresultat till effekter i verksamheten ökar. Alla projektresultat återfinns på VO-College hemsida, där information samlas. De regionala samordnarna finns kvar även efter projektet och fortsätter vara vidarekommunikatör i olika frågor. De har en viktig funktion inom collegeorganisationen och fungerar som kommunikationsväg mellan VO-College lokala, regionala och nationella nivå.

VO-College kansli har tillsammans med regionala och lokala VO-College arbetat med att uppdatera de kriterier som ligger till grund för certifiering i VO-College. Ett arbete som pågått under en längre tid och där projektets resultat bidragit i arbetet. De uppdaterade kriterierna är ännu inte färdiga, men som förslaget ser ut så tydliggörs exempelvis attraktion, arbetsplatslärande och språkutveckling på ett helt annat sätt än tidigare. Det är konkreta resultat där projektets arbete lett till strategisk påverkan i organisationen.

Verksamhetsuppföljningen som genomfördes i syfte att följa upp kännedomen om- och nyttan med de olika projektresultaten hade även en framåtsyftande del. En fråga handlade om vad lokala och regionala styrgrupper kunde göra för att resultaten ska användas: "På vilket sätt skulle du/ni i er styrgrupp kunna bidra till spridning/ökad kännedom om verktyglådan?" Här finns flera exempel att hämta och något som förhoppningsvis tas om hand lokalt och regionalt.

Ett konkret exempel är att projektets resultat har tagits vidare i ett ESF- finansierat projekt i Kronoberg, där VO-College Kronoberg är projektägare. I projektet "Framtid vård och omsorg

Kronoberg” som är ett PO 1 projekt, genomförs kompetensutveckling utifrån flera av de verktyg och metodstöd som tagits fram i Fokus Yrkesutbildning VO. Här får Fokus Yrkesutbildning VO:s resultat möjlighet att ge effekter, ett exempel på ett pärlbandsprojekt.

Utifrån beviljad förlängning av projektet avseende språk och kommunikation kunde arbetet med implementering av projektets resultat fortsätta. En viktig uppgift var att få fler chefer att satsa på en språkutvecklande arbetsplats och att utbilda medarbetare till språkombud. Deras efterfrågan är avgörande för att implementeringen av språkombud ska vara möjlig.

Kommentarer och tips

En framgångsfaktor i projektet har varit den tydliga kopplingen till VO-College befintliga organisation och att styrelsen för Föreningen Vård- och omsorgscollege varit både projektägare och styrgrupp för projektet. Styrelsen består av arbetsmarknadens parter – Sveriges Kommuner och Regioner, Vårdföretagarna, Sobona, Arbetsgivarföreningen KFO och Kommunal. Samtliga är strategiskt viktiga aktörer när det gäller de viktiga frågor som projektet fokuserat på i metodutvecklingsarbetet.

En utmaning finns i organiseringen av VO-College (och säkerligen i många stora organisationer) och den handlar om kommunikation. Internkommunikation är svårt och i en flernivåorganisation som VO-College utan flernivåstyrning är det än svårare. Projektets resultat är olika verktyg och metodstöd som erbjuds verksamheterna och de behöver ”dockas till” befintligt utvecklingsarbete för att komma till nytta. Där är kommunikationen om vad som finns att tillgå i form av metodstöd oerhört viktig. Projektet har haft stöd av upphandlad kommunikationskonsult, något som fungerat bra. En lärdom är att i liknande projekt som detta kan en än större satsning på kommunikation och stöd i det arbetet behövas – framförallt i en liten organisation som saknar egen kommunikatör.

En annan styrka i projektet har varit organiseringen av metodutvecklingsarbetet, där nyckelfunktioner och mötesplatser inom VO-College samverkansstruktur nyttjats konsekvent i projektgenomförandet. Arbetet har inte blivit sidordnat, vilket har underlättat metodutvecklingen, men framförallt borgar delaktigheten för att projektets resultat kommer att användas efter projekttiden. Att medvetet arbeta inkluderande och involvera regionala VO-College redan från projektstart i fakta- och kunskapsinsamling har varit en framgångsfaktor gällande implementering av resultat. Arbets sättet har bidragit till att de samlade resultaten av projektet är att betrakta som gemensamma och kan användas och vidareutvecklas på olika sätt inom samverkansstrukturen.

Projektet har varit organiserat med en övergripande del och tre delprojekt. Samtliga delprojekt har varit viktiga och hade kunnat utgöra ett ” eget ” projekt, men samtidigt har de utgjort delar av en helhet med visst beroende av varandra. Det viktiga har varit att delprojektledarna har varit ansvariga för sin del, men samtidigt delansvariga för helheten, något som ibland varit en utmaning. Delprojektledarna rekryterades utifrån kompetens och engagemang inom sitt sakområde, vilket har varit en tillgång för projektet. Nackdelen kan vara att detta blir på bekostnad av helheten. I projektet har det oftast fungerat bra – fördelarna har övervägt nackdelarna.

En framgångsfaktor är en kompetent projektledning. Som nämnts ovan, har delprojektledarna i *Fokus Yrkesutbildning VO* hög kompetens inom sina respektive områden och en vilja att driva utvecklingen framåt inom sina respektive områden. En utmaning har ibland varit att avgränsa insatserna – att fokusera på de aktiviteter som har krävts för att nå förväntat resultat.

Med stöd av upphandlat externt metodstöd har projektet utmanats och fått stöd i vägvalsfrågor och i det metodutvecklande arbetet i stort. Samarbetet med Apel AB har tillfört mycket. Att koppla en extern resurs till projektet har varit en framgångsfaktor som kan rekommenderas.